КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а мехкашкара пролетареш, вІашагІкхета!

19 ЯНВАРЬ ШИНАРДИ 1971 ШУ.

№ 8 (4454).

Мах 2 кеп.

ГАЗЕТА АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Советан Министрий Советен орган

(С В Е Т)

Орган Чечено - Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР.

Кхоана~Дагестански АССР 50-шу дуз

МАХАЧКАЛА. Ленина цІерагІа майда. Р. Дика сурт. ТАСС фотохроника.

ГІИШЛОШЪЕРИЙ СИЙЛЕН ДЕКХАР

БІубенна гІа боахаш ДІадолдар, ніслагІча пятилетка хьалхарчу шу Нохч-ГІалгІайчен гІишлошъераша. КПСС XXIV съезда сийленна накъабахаран ухх шера планан хьалха хьалхаяьлаяран керда социалистически декхарашГІаийнад ГІишлошъераша. Съезда сийлла кхъьхьаргаьнна ахьте а этта, паччахьалкхен плана а ГІаийца социалистически декхараш а ханал хьалха кхоачаьндера шерра социалистически яхь йоаржеш ба уж хІаиз.

БарХІаргІча пятилетка тІехьарча шера республикерча ГІишлошъераша дахьача толамаша хьалхьех тІехьарча хана ГІишлошъерий гІулакхаш тоалуш доаГІаш хилар. Шоай ваьнаца кхоачашдеча ГІишлон-монтажник балхий шера план 105 процент кхоачашйир республикерча подрядни организацеш. 1969 шера нийсдина 13 процент дуХІаргІа дьад ГІишлон-монтажник балхаш соаих подряднии организацеш. Кравьстта дика кхъьхьІаргаьн юбилейин шера паччахьалкхен план 125 процент кхоачашьйна «ГрозНефтехимремстрой» трестен шера план 113 процент кхоачашьйна «Чечнигельстрой» трестен ГІишлошъераша. Паччахьалкхенна эсца де меттал рентабельни болх бе а тороналш хилар хьалхьехар «Чечнигельстрой» треста ГІишлошъераша.

Иштта дика кхъьхьегама толамаш дахьар Нохч-ГІалгІай ГІишлошъечу управленеш, «Чечнигушводстрой» управленеш, кхыча ГІишлошъеча организацей коллективаша Цар кхетамца вІашТІехьбаьккхаб шоай болх. Бизза пайда нийбу ГІишлошъеча техникан мехьашмеран. Кулгаеш дечу халача балхаштА механизацийяьй. ДукхагІйоача ГІишлошъеча участкашца шиН сменагІа болх бергбола ГІулакх вІашТІехьдаьккхад. ЦхьА ГІишлО ЛаЬЬ» а бе-лЬлЬеча ЬоаЛлагІЬЬар хьалЬе болЬЬой а материальн ресурсаш а дІа-юха а хьежаеш балха хІа дезьйа йоаеш доаГІулакхаш кІеиГІагІа нийсдеЛар. Дикка тоаБаьб дижагІйолла технологии методаш производствана юкъьехьхьара болх, церра дІайоаьйгІ хьалха латтарий опыт, нагахь ГІишлошъю участок яц кхъьхьегам Іилман лардА гІа вІашТІехьла ца боаккхаш. Цудухьа толамаш кхоачашдад хьалха латтача ГІишлошъеча организацеша тІаийца хинна социалистически декхараш.

ДІадахача шера дахьа кхъьхьегама толамаш кхы а ланггаш бІубенна дІадолдаьд ер шу парте аргІанарча съезда сийна кхъьхьегама вахте латтача Нохч ГІалгІай ГІишлошъеча управленеш СМУ-9 «Чечнигушводстрой» а, ПМК-4, ПМК-3 коллективаша. Шоай торонех бизза пайда а эцаш графикал хьалха бувлаш кхаьхьг лар.

ЦхьаБакъда, республикерча ГІишлошъераша дика кхъьхьегама толамаш кхы а дикагІа хила йиш яр нагахь санна хьалха латтача ГІишлошъеча организацена санна массенг а кхъьхьІга даларе. Шерра шера паччахьалкхен плана кхоачашдеш ца еш хьайоаГІа торговле министрестА ПМК, юрта боахама министреста СМУ, МВД СМУ, кхийоаГІа ГІишлошъо организацеш. Цар бехкагІа соаих хьаХІийнаЬча капитальн ВложенЬ тайда ца эцаш дисар 16,5 миллион сом. Хьалдав ца доаладаш дисад планагІа хьалде деЬзин хинна 10 эзар квадратни метр наха чубаха ШенОш.

ДІадахача шерашка санна 1970 шера ГІишлош хьалЬеча дуХХа мОттигаш нийсЬелар матеРиалЬ; ахчан, кхъьхьегама ресурсаш дуккхача объекташкен ГІишлошъхьаЛъечеГІ дІа-юха хьежаеш. Уж санна дика кхоачамбоацарашнийсдеЬар бахьан доЛаш хьалЬяь ца йоаладаш йисар А. Шерпиева цІерагІча Нефтемаслозавода парафиновн цех, МалгІабикера маьхх ю завод, нефтепровод, кхыйола доарХІаме объекташ.

Уж шера республика ГІишлошъераша хьалхашка латтараш кхы а лоарХІамеГІен бекхтокхаМегІен декхараш да. Цар хьалЬяь жаьда ешш я А. Шерпиева цІерагІча Нефтемаслозавода № 39—40 йола установка, Грозненски мехьдаьтта чаккдоахача завода доарХІаме объекташ, дуХХа йала чуБаха шеноШ, школаш, больницаш, деца даха ха йоаШача берий учрежденеш. Соаих дийнна гІалаташ уях шера ца дуЛилІтарА, хьалхашка латта декхарадо дІоза кхоачашдайтара тІехьаюха ГІишлошъю организацеш чуйоаГІаяь ведомстваш, управленеш, министерстваш хулгалоаца, партийнни профсоюзнни организацеш хІаиз-е а деНз ерриГа шоай торонА оарнагІЬяХа еза, эцаш доЛа новкъостА де деза, цІенкхиТта тоаБе беза ГІишлошъерий болх.

Кхоачаде деза ГІишлоп балхаш дуХХа хИлар кхета а деш, кердзІа шера хьалхарча деннощЬе а деНз дерриГа цоаЙ ниЛаш оернГІа дахА деза ГІишлошъера-ша. Бизза пайда эца беза материально - технически ресурсет, сиЛХа хьалЬш яха езаЧа объекТашка дуХХаГІйоЛа нахьА хьалхьегама ресурсеш а хьожаЬ, ханнахьа йнстенХа еза уж. ГІишлошъеча техникаН мехьанизмехи бизза пайда эца беза, зеХЬа йоаеш яц балХа хА. Уях шера хьалхарча квартале болх ритмично дІабОхарах гийша хурГда аХкан замалахь шиЙ боарМагІа болх дІаБодиГа а. Из кхетаЬ деза хІара ГІишлошъечо, инженерно-технически болхлоЧо, кхыча спецшаиСташа.

ЦхьаЙолча ГІишлошъеча организацийна дуХХа мотГигаш нийсЬеГІ ГІишлошъераш каст-каста хурЬдлуш, кхъьхьегамен производственнИ дисциплИнИна телхаеш, кхоачашдьчЬ балЛаШта кхЬа брек йоЛаш. Уж санна дОла ГІулакхаш уях шера ца нийсдалийтара цеХаддаш тІахьожам лоаттабе декхарийла ч партийнн, профсоюзнн организацеш, хьалха тІахьожамА группаш.

Шу чаХдала гаьна да яха уйлаш хиЛя йиш ян. ШерагІа йоарЖаеш еза КПСС XXIV съезда сийленна накъадолхаш йоа социалистически чХь. ЯхьЕ хьалха латтараша материальн стимулированн ер ГІоаГІа лоарХІаме хилар кхета а деш, из болх дикка тоаБе декхарийла ГІе хьалЬеча организацей кулгалоЬ, ахчанпремиЬльн аЛанн тергдолаш ГІулакх вІашТІехЬдаккха деза, производственна кхьеБоЛаЬ еза дІагІйоЛа технологии керда методаШ. ЯхьЕ хьалха латтараша доаХа кхъьхьегама толамашн дар опытн массанена ДІайоаьйгІа еза.

Кердача шера республикерча ГІишлошъерий болх ритмично дІабОхийтара боккха лоарХІам болаш да ГІишлошъераша, закАчкАнта, проектировщикнта кхьЕра бувзамаш аЙХха хилийтар. ГІишлОн материалИ промышленности предприятийн коллективаша ГІишлошъеча ша материалзан ханнахьА дІайтбрАда ГІулакх вІашТІехьдаккха деза.

КПСС XXIV-ча съезда сийленна накъадахарАн шера планн ГІаийца социалистически декхаранН ханал хьалха кхоачаЦдарАн хІара ГІишлошъеЧУн сийлен декхар да хІара ден заданн тІехьхХоачаЧьяр. ГІишлошъераша шин сменагІа болх бергбола ГІулакх вІашТІехьдаккха деза. Уях шера цхьаккха ГІишлошъю организацин хила йиш яц ГІаийца социалистически декхараШн паччахьалкхен плана кхоачаН да еш.

ТЕШАМЕ КИЙЧО ЕШ БА

Керда 1971 шу ТІаХхачалехьЕ ерриГа инвентарь дика тоа я хь, мукъъюаргІойаЬш басар а хьекха ДІаоттаЙнЬ Урус-Мартана района «Красноармейский» совхоза механизаторашА.

— Кхаи лелдеча бригадАйн станашка тоаю юртбоахама техникен инвентарь. Цу ерриГача бригадАйн коллективаша дика кхьхийтар,—дуЬЬ совхоза мерттерча инженера М. СалахановА.

ЦхьаБакъда хІаиз ремонтин балхаш дечарна юкъе лакха кЬаьхегама хьокхамаш доахараш дуХХ, муГІарга нах ба. ЦарА ба хьалхарча бригада механизаторашА Арсанов АхьмаД, ИбрагИмов МохьмаД, слесарь АльтИев МохьмаД. ШоАй балха заЬЬнеД юкъьра ГІаарХІаЬа 140—150 процент кхоачашЬю цар. Цу гаЙппара шоай балхах дика ка йоалаш ба шоалаГІча бригада механизаторАш Асхабов ШамсудИн, ЯнхотовА АхьмаД, кхыбарашА.

Цу бригадАй механизаторийн болх иштта тоаме лелаРбаШар, нагахЬа саЬнна центральн механическа мастерскерча ремонтникИна заЬЬаШ ханнАхьа кхоачаШ ца доре. ТрактОрий, хьыча юртбоахама машинАй ходовА дАхЬа, топливнАя система, кхыЬа системАш центральн мастерскешка тоаю. ХІаиз аьлча юртбоЬхама машинАй чЬаЬлаегІа йолча оатхаЛаШ ремонт е хьалаш дан бригадЬшка. ЦхьаБАхьЬа, мастерскешка болх бечА слесарЬаш, токарашА, кхыБолча кхьеГамхоша шоаштА ТІаЛилтЬ ГІулаЬх ханнахьА кхоачаш на деш мотГИг нагахьА маРа ерриСлаш. Геттара ГІишЬеНа оатхал цкъаза юхаметтоаттаЬ ИнЬ ТІаЬхачаЬ цар. ХІаЬта а белтаЛбе беза хьинар кхо на деШи уйла ТІаЬхийтаН мастерске болх беш вОла токарь ЯхьиеН Баис, слесарАш ВисамбаЕвн ДидаеВн.

Хьаьегама толамаш лох на деш болх беш ба совхоза механизаторащ хІаиз уях 1971 кердача шера а. ПланагІа уях хьалхарча кварТала тоае еЗаЙн хІиннАчех 30 процент трактОрашт тоаЬь баьнйаб совхозЬ механизаторашА. ХІЬьта тоае еЗаЙн йиса ерриГа техника КПСС XXIV-гІа съезд хьаелла ДІ тІаХхачалЬеЧа ерриГа мел эЗаР дЬ кийчА хулийтарЬя аьнна дОа деннад цар.

Н. ПЕТРОВ.

КПСС XXIV съезда накъадолхаш

Предприятийн боахамийн коллективай

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕКХАРАШ

Грозненски № 1436 йола автоколонна

ДІадахача шера дахьа кхъьхьегама толамаш кхы а лаккдара социалистически яхье яьннача автоколонна коллективо ЛьарХІаГІа КПСС XXIV-ча съезда дикача кхьхьегама соврІатаца накъаьнна: 1971 шера хьалхарча кварТали план 28 марта кхоачашЬ, партс аргІанара съезд хьаелла ДІ тІаКхачалехьа планагІа лЬарХІачуЛ соврІа 12 эзар тонн хАлхЬа-боахама муХь дІа-юха бахьа, хІЬьта планнА соврІа 400 эзар километр нИхЬ бе.

Экономе режим чІоаГІьарахи производства чурча резервазг бизза пайда эцарахи мухь дІа-юха бахьЬярга дІаБода мах кхо процент дрх а беш, паччахьалкхенна кхоДерда 15 эзар сом. ЦхьоалагІа кварТале кхоДерда 50 тонн автобеНзин, 8 эзар сома мАьха ремонтин материаЛашн запаснИ оатхалашн, кхо эзар сома мАьха авторезина.

Мухь дІа-юха бахьара 1971 шера план 24-ча декабре кхоачашЬергьа, пЛанагІа лЬарХІачуЛ соврІа дІа-юха хьорГба 30 эзар тонн хАлхЬа-боахамн мухь, хІЬьта планнА соврІа бе дерхІа нихЬ цхьа миллион тонно-километр ба.

1971 шу чаХдалалехьа планал соврІа паччахьалкхенна кхоДерда 30 эзар сом, 170 тонн автобензин, 30 эзар сома мАьха ремонтин материаЛШн запаснИ оатхалашн, 10 эзар сома мАьха автохьамча 1971 шера рационализаторашца производствана юкъьехьорГ паччахьалкхенна 8 эзар сом пайда бергбола рационализаторсКи предложенеш.

1971 шера цхьоалагІа маЙ тІаХхачалехьа болх бе йоалийолийтаргьа кердача пневмооборудованца Іалашьгь кузнечни цех. Уях шера 10-ча АйгустАра кхачалехьа болх бе йоалийолийтаргьа кердача компрессораШен поЬЬемникашкен Іалашьгь шинно-монтажнИн цех. 1971 шера цхьоалагІа ноябрА ГІаЬ кхачалехьа эксплуатаце кхы тІа а ДІалургьа механизированИн хьесане хИ шеНдеш йоаЛ водоочистительн сооруженеш.

Гудермеса района «Дружба» совхоз

Коммунистически парте ЦК июльскИ (1970 шера) Пленума решенеш кхочачІьяьра, КПСС XXIV съезда кердача кхьхьегама толамашца накъабахара кердача пятилетка хьалхарча шера лаХхен бехкТохкамен декхараш тІаийнад «Дружба» совхоза кхьхьегамо-ша:

План 5643 тонн йолча 6080 тонн алат чуда а цох паччахьалкхенга 780 тонн йоХха а лерХІ цар. планагІа йоХха эзар 600 тонн йолча. План 20,1 центнер йолча хІара гектара тІара 25 центнер хьедергІа алат.

Шекара сиекла планагІа 6200 тонн чуя: езача 6750 тонн яхьаргІа, цох 6300 тонн паччахьалкхенга йоХха, план 6200 тонн йолча. План 200 тонн йолча хІара гектара тІара 250 тонн мерза оьлаш гуЛде.

ПланагІа 400 тонн ба безача 460 тонн ю а бахьаш паччахьалкхенга 420 тонн сон боХхарГба, е планнА 20 тонн соврІа.

БаЬьдаДарАш планагІа 500 тонн доХха доаГІаЧа 550 тонн доХхарГда паччахьалкхенга.

ТІара гектара тІара чунда комсаш, план 45 гектар йолча юкъера лЬарХІаЧа 50 центнерга дІаХхочаеш паччахьалкхенга планагІа йоХха езар 400 тонн йолча 420 тонн боХхеш.

Шера планагІа 520 тонн дуХХа доаХха дезача 560 тонн дулх а дьаьХХа из дерриГа а паччахьалкхенга дохха.

ПаччахьалкхенА планагІа 1500 тонн яхьХа езача 1550 тонн ЦуХХа яьхЕн цох 1426 тонн ДаЬьхенА дІаяЛен, план 2000 килограмм йолча хІара кхоабаЧа Іаттагара йоаккха шура 2100 килограммагА дІаяхочаеш.

ХІара бІаь Іатта тІехьа планагІа 85 хкеде дезача 90 Іаса кхеде.

ХІара трактора ду оахам 550 гектарга дІаяхочаеде.

Кхашка кхеча культурашка дІаЛодар 3 процент, хьаЙбай продукцеца дІадодар 2 процент чухьІаЬяьхХа.

Боахамо дерриГа доакъоШ рентабельни кхИлийта, уях шера 15 эзар сом пайда бе.

КПСС XXIV съезд хьаелла ди тІаяхачалехьа:

ЕрриГача тракторашца, юртбоахама машинашта ремонт яь яьхХа, цу хьаналехьа 10 кердА тракторИстн комбайнерн Іомаве.

Кхебергбола хьувьхама лард йоаЛача оригинальни удобренех дукхагІа пайда ешш. Уях шера ялат дуургдоаЧа кхаьнна 5 эзар тонн ЮхО дилла, 850 тонн минеральн удобренеш товса.

ПаччахьалкхенгА шурен духХн дохкарг уях шера хьалхарча квартала план 101 процент кхоачашЬ.

ЯХЬЕ ХЬАЛХА ЛАТТ

КПСС XXIV-ча съезда кхьхьегамА соврІат кийнДара оарнагІбаЬнЬаб Грозненски нефтегазовИ управлене болхлой. Газ яьккхара январа хьалхарча кІаРЬк задани толамаш кхочашЬяьлЬ, Уях шера ерриГа яьккха гаЬ 7660 эзар кубически метр я. Бензин арахечара задани а тІехьхоачашЬяьлЬ. Планал соврІа дьаьХХа бензин бІаьш тончаш я. Социалистически яхье хьалха лаТт В. Шевченкон, Б. Дзгоевн керте латтача шоллаГІен кхоалагІчен цехий коллективаш.

Л. ХАХОНИНА,
Грозненски нефтегазовИ управлене плановИ отдела кокхагІйола инженер.

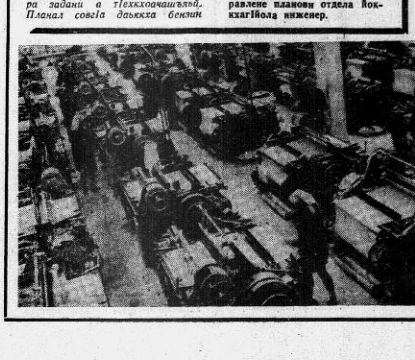

ЛЕНИНСКИ НОВКЪА

20 январе деза ди да Дагестана кхъьхьегамхошта. Цу дийнахь 50 шу хьалхарГа тІаийнад Дагестански Автономни Советски Социалистически Республика хьанрах дола ВЦИК-а декрет.

Боккха нихЬ хьаБенаб республика ах бІаь шера. ТАСС-а корреспондентаца А. Путербротаца кхамаЬл деча хана ДАССР Министрий Совета председателА А. Д. Умалатова дийцар:

— 30 соврІа къам дахача лоаман мехка автономни хьаХхайкаяр лоамаРошта боккха лоарХІам болаш дар. Дукхха бІаШ шераш доача истОрче чухь эГтара хьалха боКЬо ЯьлАр цар къьсТта къам лоарХІаш шоай лоІаме хила, торо хилар экономикИн культурен тоае.

Из бергат лоамашка денал Сийлахь-г боккхача Октябро, Коммунистически парте. ХІара лоамарочун дег-ча латт В. И. Ленина цІн. ИнцлурЙоаца оагІув а хинна Дагестана хьалхьІ истОрна кхьедахад дагестански делегаци 1921 шера 12 феврале Кремле В. И. Ленина тІаэнцар. ВладимИр Ильича чІоаГІа безаме тІаийнад Дагестана виКалаш. СоветскИ паччахьалкхе хьакхеллачо еннача указанегІа лоаман мехка доккха материальн новкъостал даьд хьалхьа боахам юха меттаоттабара.

Ах бІаь шера нихЬ оахаш хьабахьаш хоелар тхоиа экономикА дегІойаьлЯра Коммунистически парте Советски правительствАн еш йола йоаккхон новкъостАл. ДІадахача 50 шера вай мехка халхьЙ вежаРашка болча дезале республика кхъьхегамхоша доСкий толамаш дьахад экономикЕн культурен дегІаккуплача. ДАССР вІашагІьеЛачул тІехьаГІа дизза шу доаллашкЕьа а республика совнарКомо В. И. Ленина писмо дахьйтад латтан ченашкара беркат лохаш дахача хьалхарча толамех цунга хоам беш. ЛоаманкарА яьккха ерута эГтара беркат лохаш дахача хьалхарча толамех цунга хоам беш. ЛоаманкарА яьккха ерута эГтара беркат лохаш дахача хьалхарча толамех цунга хоам беш. ЛоаманкарА яьккха ерута эГтара яхьйІтАй кхьхьегама соврІат а лаьрХІа. «Дагестана кхъьхегамхошка» моарЬшал дАйтад Ильича: «Барка! я сиЛаш хьаЛи аз соврІат Дагестана кхъьхегача адАмий творчески инициатИвах дьаьна беркат. Дагестана боахам кхъьхеттаоттабева халача ГІулаХха тІа толам балар лоо сона».

1921 шера апреле В. И. Ленина письмо дахьйтад «НовкъостаШка Азербайджана, Грузе, Армене, Дагестана, Горски республика коммунистишка». Ильича баьча тІаЬхьехамагІа лоамарОша лоапцача хана хАлхЬа ГІирца методаца Каспийски форда йистерча яьссача ара ГІолла бІаь километр дІаьХа канал а дьаьХХа, цунах Октябрьски революце цІн тиллай.

Из деналера ГІулакх карагІдЛарах советски республикАшта юкъе эГтара хьалхарчарца Кхъьхегама ЦІеча байрахьа орден елар Дагестански АССР-а.

ТІеХьаГІа ДІахо йолча хана йовзарйоанча йоалаш эГналЬар Советски Дагестан. Укхаза хьалхьаттай кердА городаш — Каспийск, ИзербАш, Кизилюрт. ХьахиннАд промышленноста кердА доакъоШ — мехкдьЬта, машиниЬЬр, электротехнически, приборашЬр, станокашЬр, химически, кхачан. ЧІоаГІа дегІаена промышленность а йолаш йола республика а хинна дІаяттай Дагестан. ХьаеШ йола промышленни продукШ Советски ІаьдАл латтача шерашка 100-эза хІана хиннаЙ аьнна дукхагІа хиннай.

ХьаьЬй низ йола энергетически базА. ХІаиз Дагестана электростанций низ революци ялаелЬарча ба боарамал 180-эза тІех ба, хьаеш йола электроэнергИ 160-эза дукхагІа хиннай. Сулак кхача лоаман хи тІа хьалЬеш латт ГЭС-а каскад. ХІаиз хьалЬеш латт каскадера шоллагІа Кьилбаседа Кавказе боккхагІйсла — миллион киловатт низ бола Чиркейски ГЭС.

Дагестан — хий дехха лаьтташ ледаду республика. ХиЙ дехача лаьттай дукхала диллача эГтара хьалхара мотГИг доаг по РСФСР-е. Советски ІаьдАл латтача шерашка ух лаьтташ ялхаэза дукхагІа хиннад, ДІадУр лаьтташ—шоэза, чудахьа ялат — 2,5-эза. Масседа я жа ледадеш хиннаб дагестанцаш.

Селекционерашца уххаза дІадолдаьдЬ дукхха продукт ayш долча же фу. Юрта боахаме болх беш я 17 эзар трактор, дукхха кхаЙола машиНаш. Советски ІаьдАл латтача шерашка лоамашкара ІоЬара а бьанна Каспийск форда йистерча шавара арешшка баха хаЙшаб эзараш лоамарОй. Целинна карарЗаеш ба уж. Кердача лаьттанка хьахиннай лика тоаенна поселкаш. ХьалхарГа эрий дьаьд эгташ эзарш гехтарш доаЛ лаьтташ хІаиз юртбоахама культураш дІаюш да. Деша бергІаран 25-эза дукхагІа хиннаб. Уххаза болх беш я В. И. Ленина цІерагІа университет, 27 юкъера специальн дешара заведеН Моттигерча кхамех йолча интеллигенце йоккха отряд кийчьяй, Лаьхреен юкъерен образовани йолаш болА 60 эзар специналисташ ба республике хьахьегаш. Царех ахаш гаргта бараш — кхалнах.

Дагестанашца кхоначчал долаш лорайир Даьхе СийлахЬ-боккхача Дай-мехка тІема шерашка. Лоамий майрача 46 воІа Советски Союза Турпала цІн еннай. ХІаьта лоаман юртарча лакеца воІа Ахмет хан Султана шозза еннай Турпала цІн.

1921 шера феврале дагестански делегаци кхъьмаьл деча хана В. И. Ленина терКам тІабахийтАй кхьхьегамхошта коммунистически кхетам балара, кхьюстта а лоаман кхалнах. Ильича уж указанеш толаме кхоачашьеш я. Дагестанера кхалсаг, берригача вай мехка а сина, ший кхела да — коммунизм хьинаре хьалъер а —хинна дІаяттай. Республике 138 кхалсаг я Іилмий кандидата цІн йолаш Дагестане докхал а деш йоах СССР халкъа артистка Мурадова Барната цІн. Дукххача наха гаьина йовзаш я Дагестана халкъа поэтесса Фазу Алиева.

Дагестана литература дукххача кІамий да. Вай мехкен довзоЬ дезьен шерра йовзаш я Стальский Сулейманца, Цадаса Гамзата, Капиев Эффенди, вай хаьара болча Ленински преме лауреатий поэта Гамзатов Расула, Дагестана халкъа писателеца Абу-Бакар Ахматхана, кхычар цІерашА. Дагестана писательскИ организацИ РСФСР-е йоккхагІчарех цаІ я. Беркате бу болх художникашца композиторашца.

Революци ялаелЬарча Дагестана ший театраш хиннадаш, ХІаиз республике да эрсий драматически, аварски, ГІуркий музыкальнО - драматически, лезгински, даргински, лакски драматически театраш, ненкий театр, халкъа театраш. Дунен тІарча дукххача мехкашка зрителаша чІоаГІа раьза хинца тІаийнАра «Лезгинка» яха халхара ансамбли «Цовкра» яха шилхьай циркоВн группен. Дерригача дунеНна йовзаш я Дагестански кІузаш дерий, металлаш тІеи дахчан хІаиаШ тІеи кепатехача санна догамаш деча мастерий говзал.

Дагестана экономикен культурен чІоаГІа дегІаккар — ленински кІамий политика чаХхьяккхарА. Коммунистически парте хьакъьалге кулгалдарах, вай мехка халкъий доттагІалах хьахиннар.

Партен правительстВан лаккха мах бабЬ дагестанцай кхъьхегама толамий. Юрта боахамен промышленности хьалха латтача 70 сага Социалистически Кхъьхегама Турпала цІн еннай, 200 эзар соврІа сага орденаш медалаш тийнай. КПСС XXIV-ча съезда бахЬ боаттІача тайпара накъабахар дуХХа яьхьА лелаеш, республикерча кхъьхегамхоша октябрь бергтехьЕ а кхоачашьяй пхе шера план. Юрта боахама кхъьхегамхоша толаме кхоачашьеш массе тайпара юртбоахама продукташ кергаш паччахьалкхенга йоккхарен заданн.

Дагестана байракха тІа — Ленинен Кхъьхегама ЦІеча Байракхен орденаш. Цу совхозташца белгалбаьккхаЙ Даьхен дуХХа йеш боЛя кхолламе болх. КПСС XXIV-ча съезда вай гаргадучаш долча хІара денна айлу кхъьхегама хьинар. Дагестана кхъьхегам хоШта дагалаттар цаІ да — кердача толамашца Даьхе, Коммунистически парти ГІадИйнар.

ЦИФРАШИ ФАКТАШИ

● Ше дьаьккхача уях 50 шера дегІаена промышленность механизированИн юрта боахам а болаш йола республика а хинна дІаяттай Дагестански АССР. Советски Іьаьдал латтача шерашка 180-эза лаккбеннаб электростанцей низ, хІаьта хьайоаккхаш йола электроэнергИ — 200-эза хІана еннаЙ аьнна. Промышленнен продукце боарам 1913 шераца ниЙсбИна 97-эза. лаккбеннаб 1970 шера. ШиЙ квалифицированнИ болхлой классе хьаьЙ республике, предприятийн ГІишлошъечеГІ кхъьхегаш ба 146 эзар болхло, 9,2 эзар инженери техники.

● ХІаиз пхИ лаккера дешара заведеН я республике, царна юкъе я В. И. Ленина цІерагІа паччахьалкхен университет. Ву зашкен 26 юкъера специальн дешара заведеН дешаш ба 43 эзар гаргта студенташ. Дагестана халкъа боаламе болх беш ба лаккерен юкъера специальнИн образовани йолаш болА 60 эзар гаргта спеЦиалисташ. ИнституташкеН СССР Іилмай Академе Дагестански филиалеН ба 200 гаргта ІилмаН болхлой, цу лаькъе Іилмай 57 доктори Іилмай 700 кандидати.

● Республика дІаЛадША культурно - просветительн учреждений сеть я. Болх беш я 1050 культура дворецИ клуби, 840 библиотека, 880 кинОустановка, 7 паччахьалкхен театр, филармони, массехх концертни коллективА.

● КПСС ЦК майски (1966 ш.) Пленуме ше кьамаЬа деча хана новъостА Л. И. Брежнева цІераш яьхьай дуГа дукхагІа дьаьхара ГІулакха юкъе белгГала доккха дьаьХа лаца деза йолча областий, краий, АССР-ий, цу лаькъе Дагестански АССР а, КПСС XXIII-гІа съезд хьаелла ди тІаХхачалехьА Дагестана дуга лелаДераша партета, Даьхенга рапорт делар цу сийлахьча декхарах шоаш лоарХІабаь хиларх. ДерригА чудахьаш долА кІаЙ ялат 1965 шераца нийсдина ниЙсдина шозза соврІа алсам. дьаьХхад цар, хІЬьта из маьхера культура паччахьалкхенга йоХхара — 4,5-эза.

● ЕрриГан а хІана яц аьнна йола комсий бешамаш хий дехкА лаьтташка нийсЬаЙ. ПятилетКа шерашка ЛинХа шерЕнгаЙ уж, цар хьувьхам лаккбеннаб. ИтБаьхьан долаш паччахьалкхенга дукхагІа а йоХх из культура. НагахЬа санна — 1966 шера 73.277 тонн етка яле, кОбнайин, пятилетка тІехьхарча шера, республикерча чхьаГІар деча заводашца чаьх а яьхай, мехка промышленин центрашца дІа а яьхьйтай 168 эзар тонн соврІа комсаш.

КХЕТАМ БАЛАРИ ТРАДИЦЕШИ

Ногчий гаьвача Сержень - Юрта са дайра. Цien ногной божа а бийтта, кхы цIагIа де дезар а дcertain. ВаьгIаш берашта тIа в дехка, шоаш лекце бахар. Лоаллаьчарча цIагIа шийтта гаг гулвелар, хIаьта лектор — моттигерча школера хьехархо — рав хиннав: берригга лоалахой цIаьхха а совхоза болхлочуна Дагриев Якъуба цIагIа вIашагIкхиттабаге, цо хьалхагIа вараственни кхетам баларах вь беседа есеанвай хьона наха. ХIаьта тахан дувцаргдар советски Пилмаш техникан кердача котолонах — «Луна-17» яха космически аппарат Бетта тIа яхарах да.

Цу тайпара беседа хиннечара кхета на деш дола доог юхе а дIса цIьаьккха а волаш дIя: уккхаза, лоаллаьчун цIагIа, фуннагIа а хоатташ эйъьаьлгIа да, юртарча клубе дуккха нах гулбеннача санна доапан. Сих са луш. Ма дарра лекторша дувца, кхиметтеш пуша кхоьса а бIиг я.

ЦIагIаьра лектораш Ногч - ГIалгIай областной партийин организацинне коммунистий политическе балха формаех цаI я: Агитаце балха формаех. Цо ЦIА КПСС XXIII-ма съезда пIаьхIаччха тайпара, хIара сагата из пIаьхчарга а тIа республика шоай тайпара башхалонаш теркалгара а новкъостал дераш.

Уж баьшхолонаш укх тайпара я: тха моттиг, хоьш ма дарра, лоаваш доаш я, цудухь дувца юрташ культура доккхийча кхуьрчашта таьна хуьл. Цу тIа а цхьаьнгIа моттигашка шоаш болта хьаьхойташ да тIехьадиеш гIулакхан. ЦIаьш цIаьш ушарчаш ГIалгIай лоамарой традицеш. ХIаьта уж традицеш сов тIехьаьна юкъеьеьна дIаяла да тучаш хилараш хIана а тIехьа ЕIан. Ер ЕIан ваш кхаллаьн маIанашкх, боккхий нах а кагирхой а цхьана вIашагIтохх.

Цу хьалхагIа тхона кьаьстта боккхача лоархIаме да Владимар Ильич - Ленина идеологически болхлошна аьнна дешаш:

Болхлошна юкъъе дахх, цар вахар урагIа а пхоргIа а из довза, гIалат ца доаллаш моллагIча деш. миччахна а ваьхи лоргIийла, боьсуна парна вшар, уж кхаа гIертар, цар герхIар фуд хьоастаде хьа, фальшиви идеализанех зирт юкъе доапаш, цар сакхетама а уж яле а е кхиьле а йолча баьдча уйлашен ширача заман гIулаккхашен еча влияне низа а боарам къоастабе ха, шоаех ньха боарам боаьшшо боккха тешам болийта ха парца новкъоставша гIулаккхаш леладарш, парна вшараш йоаьхо еш кхоачашдарца».

Ильича васкегаш хоачаш а деш, оаха партийин организацийн термам пIаберабгу ньхьа лего кхоабаьлгIаолаш, безам тIаоаргболаш йоаьхо политико - кхетам, балха формаш лахара.

Практика хьаьвкхад лаьпа ешкъ нийсен пайдаенех хилар. Цу практика бакъдал укх тIа пIераш ньхьа цIагIарга лектореш чIогIа лоархIаме хилар. ХIанн республике хоо эгар гарга я уж:

Кхоачамбоапараш доашаш вIашгIелъаьлаанар иохьаьнга; хьалхашка латта деккар кхоачашдарга тIаберабгу, пайдаенагIа хургболча тайнара болх лелабе хаьар лекторашта. ГIулакх дикка тоаледар, активисташта шоай слушателаш гергагIа байлачуг, цар хаьаш, знанеи боарамаш, духовах хьаьтташ пIаьдетарашта теркадде уж бьшначуз тIехьаьГа. КПСС районнин городской комитеташа, партийни организацешта тоаьдаьл лекторашта деш дола методически кулгаш, юкъеренн барI! Циерен школашка школий директораш керте а болаш общественни советаш вIашагIа а ехха. Цу советаша лекцеи беседаи планаш уьттаю, активистий гIулакхаша лостам тел.

«ЦIагIарча» мероприятей тематика тайп-тайпара, хьаьт ;долашагIа хиннай, лаьдугIарашта баркхаьха хета дешаш цунна юкъъе кхаьха методически советаш ньмачул тIехьаьГа.

Курчалойрча колхозхочун Магомадов Саинда цIагIа, масала, массаза а гуллуруш кагирхой, юкъьера за йола нах ба. Царна лаьрах хьехархочо Юхтина Юлиес беседа яьй уьх темах лаьца: «Іилма, техника, саг». ШоозагIа колхозхоца дехарах дуьнен халкъаьнта юкъерча гIулакхий обзор яьй цо. Цу юртарча Умхинов Джавра пIагIа ух къаьбенна, боккхий нах. Хьехархочуьнгара Осмаев Хож - Ахьмадагара дийхад **цар дыно чуйоссийча харц уйлайн парех доалача зуламен хьаьхьеъьа шоашта дувцилга.**

Лоашца аьлча, цIагIарча лектореашка ладугIа ухарашн Лаьхстабу В. И. Ленина аьсстеш чурчеи арахьарчен политикее хоачаш мишта ду. Іилманен техникнен карагIаььнна. Іилман атеизма лардеш долчу Іилмашца, цо и беседа хьахъььнначуз тIехьаьГа шо-шоашта хетарашт дувц. Гуччаьхь, кьайлагIа Іилма доаш ушарш дискусеи — хозяьвта алан ньха шоай лекторех — цIагIарга беседаш.

Лекторашта юкъе — республике дахача дуьхкача кьамий вихалаш ба: ноьчий, гIалгIай, эрсий, украинаш, белоруссаш, дагестанаш. Іигрий, эрмалой. Цо чIоагIу дувца интернационалин доттагIаш. ЦIагIарча лектоией авторитет чIоагIу, цар деррига гIулакхаш сага, цун хьаштийн эшарийн терко ярца тIедерзалаь хиларах.

Кьаьстта дика лоархI ладугIарий замечаеш, предложееш, критически сигналаш активисташа вIашагIа а ехташ, парна де дезар сиьха чаьхдоаьккхаш хилча. Лоьхра хьал ева критика моттигерча партийин организацешта новкъостал ду советски боачамеи учрежденей балха тIара кхоачамбоапараш дIаьдагара. Ераш я ну юртий — Сержен - Юртен Курчалойн вахарарга белгалагIа ло ля оагIоц. ЛадугIарий дехар кхоачаш а деш, лекторей кулгаш хоша Гайтамиров Іисаев Юхтина Юлиеси юртоесеташта хьалхашка оттаьлаь клубашца, больницашца, кхача общественни здаьешта гоьнхьара улишнин территореш хозьярхи тоаьрахи дола доаш. Цул совгIа, лекторашта воскресни оарнагIбаьхар нах.

Цьхьаьжа, вахаро хьаьвкхаьгIа, цIагIарга цхьа лектореш тоъьм болаш да хилар. ДIайхача хозяьча деношка биь пен юкъе да вьгIаьна а мегарга. Тхаьнига чIоагIеьннай нах: вахчаьна ба, ваьхчуьх латтайра форма а — улицай, болхлой поселкай, станциай пейин.

«Шей» яха дош вай оалача хана моллагIча дезаьча деношца, событешца дувл пай из вIашагIа а кхийта цхьана сайре йитта? ДIа а хьа а хьаьвалаш дича, самодеятельности концерта хьежача, улицах тилла цIи хиннечун вахар дагадеаьча, — из а да цIой.

Этгара хьалхарча улицай цу тайпарча цIейша тIаьнзе а хьаьхьекхад общественно - политически балха цу тайпара форма, кхетам баларга Іалаьлате боккхача лоархIаме хилар.

Ассински станице бахача наха **йоькха событи а хинна дIаэтгал, масала, Дьяков Александр — гражданскин тIема Турпада сийна цIи тиллача улица цIей. Кьеча кязкий баьчча, социальн нийсто бахьан доаш дира аьсвсан лоатабаьна ю чIоагIа ший сий дакьхкад ноьчаитен гIалгIаитен хьалгхашка. Дьяков Александра улица цIей интернационалин доттагIаца торжество а хинна дIаэтгал. Иллеш, халхарш, саькъердамаш дар массанена а — кьоначарна а кьаьначарна а.**

Дукха ха йоаьщан город Грозне Ленинскн районерча цхьан улица цIей лоаьаш цига хиннав со. «КПСС XXIV-ма съезда — йоагIаьй йола кийчо» яхаш девна а йоаьш хилар из. Цига бар производстве хьаьха латтарашт: Ноьчи ГIалгIай АССР Лаьхтеььарча Совета депутат Рогачев Николай, районин Совета депутаташ Баьорки Іалаудин, Котиков Хьаьжмурд, Джамбулатова Зинаида, кхьбараш. Цар дийцар парте сийна вахте эттарий кхььгарна хьинарах, шоашта тIаийца декхарш кхоачаш мишта ду. ВIашагIкхийтача дакьа лоашаш хиннарашта бларгагийра «Красный молот» завода рационализатораштен новатораштен карагIаььнарашн дувцаш оттаьн фотовыставка, самодеятельности концерт хилар. Іилма- популярни фильмаш хьийкхар, болх беш дар справкаш тела истолаш, атграрционаш, лоькхаш духовой оркестр яр... йIаьккхача хана наьха дегашка латтаргьа из сийре.

Ноьч - ГIалгIайнен хьаьлашка баьхача моттигашка нахаца бечь балха пайдаче шоаш хилар хьаьхьекхад иштта гражданий сходаш а. Цар йиш хуьлийт баьх наьх, цар дезаьл дукхагIа чулаца. Цинга юьш социалистически общежитие нормаш, цхьан юртарча наьх обществана пайдаца болча хьаььгаме, яьхе дакьа лоарах доаш дешаш кьестаду. Наьх дIайоьш советски Іаьдала органий лоархIаметIа йола решеешн, этгара тIехьаьГа мишта событеш малагIдиш я хоо. Уьх цера массе метте гражданий сходаш хиннай укх тайпара ден повестка а йолаш: «Общественна дуьхьлара сектантий, тунеядций, кулгаий гIулакхаш соцадера хьаьхьеъьа», «Хьалкъий доттагIаш чIоагIдерен профессионалин интернационализмен хьаьхьеъьа».

ТIаийна решенеи баьхача бергригга наьха тIаьлоаьнаш я. Ер да масал. Дукха ха йоаьщан Добалкоа хиннача сходе лаьрхIар саг йоаьлаяр - яхар кхьаьнга Іаьлаьлагга хургдоанаш Іидаьккха. Цу тIехьаьГа дукхагIа а яьлаьеьь кердача Іаьдалагга хилар цига саг йоаьлделга. Цига ламар дин «авторитетаца» ду дуГаш, мурдаш доаха гIайГаьне зикарашн. Хоза чаьхдаьлар саг йоагIинга: кхоначарна — ираз долаш, массанена а — йIаьккхача хана дикаца даьгадоагIаргдолаш. Кердачо хоаьлаш болдаш юстара кхессад кьаьнадар, шиндаьлнар.

ХIара сходе комисси хорж. Цун декхар да тIаийца решенеш кхоачашкъера дира общественни тIаьжожам лоаттабар. Комиссешта юкъе да чIоагIаьГа лоархIаш бола нах, хIаьта боккхий нах юкъе бодашш цIаккха а хилаш. Оаха тхоашта ховшшецьа а пайда ец лоамарой хьамаш традицеш — боккхагIчар сий дарах.

Цунца дувзаделна да дувцаш Іе биш яц са МалгIабике хинна цхьа хIама. Цига боккхийча наьх юкъостал дийд йIабахача дийй кьиза Іаьдал—дуккхача шерашца Дудаев ИбрахIамен Гагиев Асхьабен дезалаштта а хIаьта иштта цар гергагга наьх а саьтем ца душ хинна саг вийна дов тоаде. Піха хьарчаро, массаза а, бачен бален моттиг йоанача боахар лоамарой. Цьхьабахьа, моастагIаа юкъе лаьттаьна дезалий кьоьнахий хIанн бIаьш нах тIа а болаш кавказски Іаьдалагга йIаьш къап тIера а баьнна мархIа лийлхар. хIаьта цу гонаьхь мел дагIараша гIаьг а баха дакьъьаьна бийнар уж. Из тоам баьрашта а — этгара чIоагIаьГа лоархIаш болча, граждании сходо общественни комиссена юкъе хержача боккхийча наьх а баркал йоаьщар.**

Республика партийни организацие лаьрхIа координацин а нах баьхана моттигге бечь балха хьалхарг бехктокхаме болча общественни актива оригача группий гIулакхашта. Цунна хетаьнь хиннай парте обкома, горделсий районнин комитетей пленумаш бюрошш, юхььаьнгарча партийин организацей сборашш. Оаха йоаьхо ю берригача коммунисташа бахача наьх юкъе хьинарг политически агитаци яра, этгара квалифицированГа долча низаша цунна юкъе дакъа лецарг.

Халахетте а, уж хха, мероприятеш хIанз а ергIгаш а яхан чаьхдакача организационнин идейнин боарамс. Цхьаьгнанаьхь формализм а нийслу, оалаш ма дарца, дир алийтар дуьхь хIама деш. ХIанз а вIашгIехьдаьнадаьгIа тIа сходашка хержача ергIгаш кьоьнаьхь хьинарг болх байта. Оаха иштта кхетаду, дIаьхо а политически балха керда формашн методаш лоьхь еаьш хилар. ХьалIаэтгай нах бахача хIара пункте, нах бахача хIара квартале хьалхIаеГе а оттаьнча хана кIиранна цкъаьзна заниеш а ергIболаш шоаттаеш культура университета филиал хиланза яргболаш ха. Цу гIулакхца геттара дика хурьгьа Іилма - популярни фильмай фестивальн. Циттача, цу тайпара филмаш яхаш торо йоаьлаш мотгигашка. Іилма - технически знанеби культурин шоатдеш школаш хьаелла лаьрхIаш оеха. Гучох, кIиранделоашка, кьагрхоца Іаьзхьарагга гергагIа йолча универсальн тематикагIа болх беш йола кагирхой клубаш а дукхагIа хиза езаргьа. Грозне телевидене кийчо телеэрстийн тематическе конференцеш. Новкъостаца йоаьх массеех телевизиогIа клуб хьаелла еза.

Цу дакъе IIIаьхо а болх беш да тхо хIанз. Тхона хетачох, нагахь сеина ергIгача торонех хIара деиа, тIатеIIа, творчески пайда эпе, кхы а лакхагIа аблургда' бий боахамс дIяр гIулакхаш вIашгIехьдоахарш. Берригга коммунисташ производство хьалха лаьт.

Фермашкарча кхаьсегIа дика, ма гIулакхашта керте латтар, кхоачамбоапараш тIагIерга дIаьдахар, производствеин планаш хIинал лаьхха кхоачашъера кхьаьсам лоаттабар — хуж хиина а Іаьц соаьхк партийин собранешка коммунисташа дувца уьттадаь дешаш.

Геттара дика кхьаьхIайгар соаьдх пурой — товарни ферма болхлой коллективо (МТФ заведующий В. А. Иванов). Укхаза хIара Іаттагара 2987 килограмм. 1969 шо лаьчуз 112 килограмм дуьхкагIа шуьрг йиккхий. Паччаьхьалхенга шура йоьхкара шера планн соаьк 1 сентябре кхоачашъ.

Ферма коммунистий собране кхиьмгIарца пIаьнна укх тайпара дешнг а дийцаш: ферме хьалхе лелаьра дакъа коммунисташка хиларах, хьайоккхачча продукцие дIаьдоаьр доаьдера наьмьех. Дагалохгагарга аьлча, шоллагIдоаьдо шоозга дийцаш ферма коммунисташа. Шу чаьхдоаьлаш лаьрхIаьна гучадаьлаьр, шурий цейтер якъергга дIабаха мах 13 сом. планагIчуз 1.5 сом лохарга хилар.

Коллективе боккха кхетама болх бу ферма партийин организацие. Хин - хIинаьгга этгаргга ю кхиьмгIарца, этгаргга ю социалистически яхьа, бетта-бетта доаькга Денош чаьддохх, бригада совета лаьсдаеш ю.

Пайдоа долча дуьккхача гIулакхашта этгара хьалха юхь дIаьдоаьрг ферма коммунисташ бе. Масала, 1970 шу дIадолалучу юхьъ цу ферменга доаькгаца коммунисташа В. И. Баланен, Н. А. Аьоьнаеш хьийбаш леладерий юкъарча собране уж тIаьхийкар: юбилейин шера производственин план ханаьл хьалха, 7-гIа ноябрь хьаьгIаьхчаьлехьь, кхоачашкъера, хIаьта пар шоаш декхар тIаийцар шоай планаш 1 октябр тIаьхоачаш кхоачашъе. Коммунистий тIаьхсаьн хьаьлаьлар. Сийна сийна кхьаьгаена аьхте этгар коллектив. Шу чаьхдоалаш хьагучаьлар цу лоархIамеча почина дика результатагаш: оригача 33 доькра ханал хьалха кхоачашъьшй шоаш леладеча доаькна группашкара шура яьккара шера планаш, шоаш тIаийца хиина социалистически декларации кхоачашдаьлаьр.

Доькрай яьхь хьалхара моттиг лаьцай коммунисташ, КПСС Ноьч - ГIалгIай обкома чIогIа, ше леладеча доаькна группагара шера 51,1 эзар килограмм шура а яьккха, производственни задани 10,2 эзар килограмм тIехьоа, чаьнньна В. И. Балана. Хьалха латтача доькра группеча хIара Іаттагара яьккха шура юкъера лаьрхIаьна 3.701 килограмм хилар, декхарашца лаьрхIа хиннача тайпара.

ШоллагIча моттигге ялар доькра — коммунистка хIара Іаттагара 3600 килограмм шура яьккха Анохина Нина.

Балха тIа дика хьихкам теа скотника — бежа Іуно коммунистка Н. Нуриалиева. Цо леладеча Іеттача доаькна Іуно хIара Іаттагара 3070 килограмм шура еиий. Н. Нуриалиева, йоьхко йолаш волча дас санна, леладу общественни доаькан, коллективе дика кхоачашъ ва из. Дукхха шераш хьалхагIа деиз ферме кхъьсегIаш ба коммунисташ Н. Анохина, В. И. Балан, Н. Нуриалиева, М. Батаев, общественни доаькана IIуьлаьх дара йоькка опыт йолаш бе ув, IIIад а баьх Діаьлу шар формеш шоай кхъьсегIаша пIаьх дIаьдолабеи болча кагирхоца.

Ший мугIаьрата юкъе 14 коммунист чуьоаргIаш йолча жа-товарни ферма иохьлаьнарца пар, тийна организацие 12 коммунист боккхагIболча жа Іуйн ма Іуйн ба. БоккхагIболча жа Іуйна коммунистаца Хьайбов Шамхала, Пойков Абдуллас, Аскиев Рашидхаьна, Хашумов Каташа, Батуьаев Ширвана, кIичар шерра-шера дуьхкэ тIа а доах, Іоьаьрий а хьеду шоаш леладеча жа Іуйнца. Цар кунгаллу бригадаш хьалха латтача оьпыта шкоалаш а хинна дIаэтгай.

Іоьаьрий кхедарга дIаллача районе этгара дикагIа хилар соаьх коммуниста Н. Батаева кулгаьлу № 2 — йола - жа-товарни фермаца. IIIаьхара кхьаьсегIаьлца йолча хана укхаза хIара бIаь жийна тIехьа хьалкхебаьб 124 Іаьхар, хIара устагIанна тIера 6 килограмм тха даьккхаш.

БоккхагIболча жа Іуйн коммуниста Сулейманов Рамазана бригада колхозе этгара дикагIа я. Цо хIара бIаь жийна тIехьа хьалкхебаьб 138 Іаьхар, хIара устагIанна тIера 6,4 килограмм, планан заданегIчуз 1,1 килограмм дуьхкагIа тха даьккхаш.

БоккхагIболча жа Іуйн коммуниста Керашвили Георге бригадин ше леладеча дIаьна кой Іулаьнарча хIара кома тIера шера 13 — 14 килограмм тха даьккхаш.

Жа-товарни фермашка болх бе ча коммунистий теркама кIаьлкардьанадан хозяьчаш яг Іуй бригаданца кокьеьхьарах хуьл эффективность санна дола дешаш. Уж керте латтача бригаданца из хозяьчаш этгара хьалха юкъеьлгIий.

Фермашка кIиранна уйла тIаьнгIийт ньхьа латта опыт жа леладеча юкъеьхьаьара вIашагIтехьа Іулаьн леладар, жерч хьалхагIа дахкийтар. Из этгара хьалха лаьхкхуьхь боккхагIболча жа Іуйн — коммунистий бригадаша.

Соаьх декабрь бутт бовш хьайбаьн леладерий собрани хилар колхозе, цигI дийца а дийца, КПСС XXIV-ма съезда сийна а дIаэторча пятилеткана а тIаийца социалистически декларации.

Колхоза хьайбаьн леладеарца шерра хьовсам боаржабаьлб 1971 шера 557 тонн, е соаьхарчуз 16 процент дукхагIа дуьл дакхар, 1000 тонн, е 13 процент соаьхарчуз дукхагIа шура яьккар, 108 тонн, е 12 процент дукхагIа тха даьккар дуьзна. ЦюагIаца плана чотах паччаьхьалхенга йоьхка саз 1200 тонн шурий, 450 тонн дуьхка, 108 тонн тхан, 400 эзар фуьн. КПСС ЦК эколски Пленумга решеешка хьежжа колхозе хьайбаьн леладеарца даьрхIаг паччаьхьалхенга планай совгIа 10 процент хьайбай продукташ йоьхка.

Еринга а товарни а хьайбай продукташ дукхагIа йоаларца доахни дебадарен цар продуктивность лаьхьарен чотах. Иштта лаьрхIаг укх шера хIара Іаттагара йоьхкха шура 3.000 килограмм, мага дIаькхоьче, хIаьта устагIанна тIера доаькха тха — 6 килограммагга. Паччаьхьалхенга дуьхь, шура, фуьн доькара кварталца план ханал хьалха кхоачашъерйолаш я.

Фермашка кIиранде а деиз лард йоьлаш лаьт 1971 шера плани тIаийца декларации толаме кхоачашдара. Доаханга Іа дика доакийташ лаьт. Хьайбаьн IIоажаьна мопанаш доькьарадиз IIалаидиаьл, дикъна отарашка чудоаьх.

Хьайбай боахане болх бена коммунистана кIиранде а деиз партийин собранешка дувца уьттаду хьайбаьн леладерий кхььгаена оесарле лаьхьарца, фермашка халача балхий процессаштта механизаци яра, коммунистий зоотехнически дешар вIашгIехьдаккхарца дувзаделна дола дешаш.

Хьайбай боахане болх бийн бе — Хьайбай боахане болх бийн бе ла «Путь к коммунизму» яхача колхоза коммунисташ чIогIа бехктокхаме ба шоашта тIаьдилаца тIеIIаьхха хьалхара, шоай сийлахь деккар лоаргI цар партийин съезда баха боаттIаца тайпара кIаьхьаьхарах.

Е. ФАРНИЕВА,
КПСС Шелковской райкома секретарь.

Саратовски авиационни завода самолеташ ораша толаме яьхь лелаю КПСС - XXIV-ча съезда зийна. Производства оригача уча т и в ш и ка хьаьл. «ЯК-40» яхача реактивни лайнера хIара оатхал, даньа е агрегат яхь юха тоаьа ца езаш хуьл.

СУРТА ТIА: самолеташ вIашагIехьнача цеха.

Ю. НАБАТОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

КОММУНИСТИЙ БОККХА БЕХКТОКХАМ

ДIаяяхе шу лакха производственни хьоахамаш а долаш чаьхдаьккхаш Шелковской районерча «Путь к коммунизму» колхоза кхъьсегIамгоаца. Господственни ферма хьоькмашта ешка тIехьоачаьнгIий хьа тIе зарадешш.

Кьаьстта дукхагIа яьккхий, паччаьхьалхенга дукхагIа ехкий шура. Масала, дIадаьчиа пхе цера 54 процент дукхагIа яьккхий из, хIаьта паччаьхьалхенга 48 процент дукхагIа ехкий.

Уж лакха производственни хьоахамаш, даьхад дешиця а гIулакхаца а, шоашкара гойтача хьоькхамца колхозхой шоашта тIехьаьбоахаш, цар яьшш баха боаттIаца тайпара КПСС XXIV-ма съезда пакъьаьбахара дIаьдерзадеш болча юхьъьаьнгара партийин комитето, юхьъьаьнгара партийин организацийн, берригга коммунисташа тIаьГергга къьхьегар баьхьан долаш.

«Путь к коммунизму» яхача колхоза партийин организацеца 101 коммунист — колхозо ва. Производственни участкашка къьхьег 90 коммунисто. Шурий-товарни фермеи жа леладеча шин фермеи болх беш ва 29 коммунист. Юхьъьаьнгарча шин партийин организацие вIашагIехьаб уж жа-товарни фермерчеи жа-товарни фермеи.

Цу шин юхьъьаьнгарча партийин организацийра 22 коммунист доирхий, бечь Іуй, жа Іуй, Іаьсий леладерий ба. Из ба колхоза партийни комитетеи правленеи коГIортолга ешо болх, хьайбай болхамгра боькха низ. Уж ба хьайбай боькхамг дIяр гIулакхаш вIашгIехьдоахарш. Берригга коммунисташ производство хьалха лаьт.

Фермашкарча кхъьсегIа дика, ма гIулакхашта керте латтар, кхоачамбоапараш тIагIерга дIаьдахар, производственни планаш хIинал лаьхха кхоачашъера кхьаьсам лоаттабар — хуж хиина а Іаьц соаьхк партийин собранешка коммунисташа дувца уьттадаь дешаш.

Геттара дика кхьаьхIайгар соаьдх пурой — товарни ферма болхлой коллективо (МТФ заведующий В. А. Иванов). Укхаза хIара Іаттагара 2987 килограмм. 1969 шо лаьчуз 112 килограмм дуьхкагIа шуьрг йиккхий. Паччаьхьалхенга шура йоьхкара шера планн соаьк 1 сентябре кхоачашъ.

Ферма коммунистий собране кхиьмгIарца пIаьнна укх тайпара дешнг а дийцаш: ферме хьалхе лелаьра дакъа коммунисташка хиларах, хьайоккхачча продукцие дIаьдоаьр доаьдера наьмьех. Дагалохгагарга аьлча, шоллагIдоаьдо шоозга дийцаш ферма коммунисташа. Шу чаьхдоаьлаш лаьрхIаьна гучадаьлаьр, шурий цейтер якъергга дIабаха мах 13 сом. планагIчуз 1.5 сом лохарга хилар.

Коллективе боккха кхетама болх бу ферма партийин организацие. Хин - хIинаьгга этгаргга ю кхиьмгIарца, этгаргга ю социалистически яхьа, бетта-бетта доаькга Денош чаьддохх, бригада совета лаьсдаеш ю.

Пайдоа долча дуьккхача гIулакхашта этгара хьалха юхь дIаьдоаьрг ферма коммунисташ бе. Масала, 1970 шу дIадолалучу юхьъ цу фермерга доаькгаца коммунисташа В. И. Баланен, Н. А. Аьоьнаеш хьийбаш леладерий юкъарча собране уж тIаьхийкар: юбилейин шера производственни план ханаьл хьалха, 7-гIа ноябрь хьаьгIаьхчаьлехьь, кхоачашкъера, хIаьта пар шоаш декхар тIаийцар шоай планаш 1 октябр тIаьхоачаш кхоачашъе. Коммунистий тIаьхсаьн хьаьлаьлар. Сийна сийна кхьаьгаена аьхте этгар коллектив. Шу чаьхдоалаш хьагучаьлар цу лоархIамеча почина дика результатагаш: оригача 33 доькра ханал хьалха кхоачашъьшй шоаш леладеча доаькна группашкара шура яьккара шера планаш, шоаш тIаийца хиина социалистически декларации кхоачашдаьлаьр.

Доькрай яьхь хьалхара моттиг лаьцай коммунисташ, КПСС Ноьч - ГIалгIай обкома чIогIа, ше леладеча доаькна группагара шера 51,1 эзар килограмм шура а яьккха, производственни задани 10,2 эзар килограмм тIехьоа, чаьнньна В. И. Балана. Хьалха латтача доькра группеча хIара Іаттагара яьккха шура юкъера лаьрхIаьна 3.701 килограмм хилар, декхарашца лаьрхIа хиннача тайпара.

ШоллагIча моттигге ялар доькра — коммунистка хIара Іаттагара 3600 килограмм шура яьккха Анохина Нина.

Балха тIа дика хьихкам теа скотника — бежа Іуно коммунистка Н. Нуриалиева. Цо леладеча Іеттача доаькна Іуно хIара Іаттагара 3070 килограмм шура еиий. Н. Нуриалиева, йоьхко йолаш волча дас санна, леладу общественни доаькан, коллективе дика кхоачашъ ва из. Дукхха шераш хьалхагIа деиз ферме кхъьсегIаш ба коммунисташ Н. Анохина, В. И. Балан, Н. Нуриалиева, М. Батаев, общественни доаькана IIуьлаьх дара йоькка опыт йолаш бе ув, IIIад а баьх Діаьлу шар формеш шоай кхъьсегIаша пIаьх дIаьдолабеи болча кагирхоца.

Ший мугIаьрата юкъе 14 коммунист чуьоаргIаш йолча жа-товарни ферма иохьлаьнарца пар, тийна организацие 12 коммунист боккхагIболча жа Іуйн ма Іуйн ба. БоккхагIболча жа Іуйна коммунистаца Хьайбов Шамхала, Пойков Абдуллас, Аскиев Рашидхаьна, Хашумов Каташа, Батуьаев Ширвана, кIичар шерра-шера дуьхкэ тIа а доах, Іоьаьрий а кхеду шоаш леладеча жа Іуйнца. Цар кунгаллу бригадаш хьалха латтача оьпыта шкоалаш а хинна дIаэтгай.

Іоьаьрий кхедарга дIаллача районе этгара дикагIа хилар соаьх коммуниста Н. Батаева кулгаьлу № 2 — йола - жа-товарни фермаца. IIIаьхара кхьаьсегIаьлца йолча хана укхаза хIара бIаь жийна тIехьа хьалкхебаьб 124 Іаьхар, хIара устагIанна тIера 6 килограмм тха даьккхаш.

БоккхагIболча жа Іуйн коммуниста Сулейманов Рамазана бригада колхозе этгара дикагIа я. Цо хIара бIаь жийна тIехьа хьалкхебаьб 138 Іаьхар, хIара устагIанна тIера 6,4 килограмм, планан заданегIчуз 1,1 килограмм дуьхкагIа тха даьккхаш.

БоккхагIболча жа Іуйн коммуниста Керашвили Георге бригадин ше леладеча дIаьна кой Іулаьнарча хIара кома тIера шера 13 — 14 килограмм тха даьккхаш.

Жа-товарни фермашка болх бе ча коммунистий теркама кIаьлкардьанадан хозяьчаш яг Іуй бригаданца кокьеьхьарах хуьл эффективность санна дола дешаш. Уж керте латтача бригаданца из хозяьчаш этгара хьалха юкъеьлгIий.

Фермашка кIиранна уйла тIаьнгIийт ньхьа латта опыт жа леладеча юкъеьхьаьара вIашагIтехьа Іулаьн леладар, жерч хьалхагIа дахкийтар. Из этгара хьалха лаьхкхуьхь боккхагIболча жа Іуйн — коммунистий бригадаша.

Соаьх декабрь бутт бовш хьайбаьн леладерий собрани хилар колхозе, цигI дийца а дийца, КПСС XXIV-ма съезда сийна а дIаэторча пятилеткана а тIаийца социалистически декларации.

Колхоза хьайбаьн леладеарца шерра хьовсам боаржабаьлб 1971 шера 557 тонн, е соаьхарчуз 16 процент дукхагIа дуьл дакхар, 1000 тонн, е 13 процент соаьхарчуз дукхагIа шура яьккар, 108 тонн, е 12 процент дукхагIа тха даьккар дуьзна. ЦюагIаца плана чотах паччаьхьалхенга йоьхка саз 1200 тонн шурий, 450 тонн дуьхка, 108 тонн тхан, 400 эзар фуьн. КПСС ЦК эколски Пленумга решеешка хьежжа колхозе хьайбаьн леладеарца даьрхIаг паччаьхьалхенга планай совгIа 10 процент хьайбай продукташ йоьхка.

Еринга а товарни а хьайбай продукташ дукхагIа йоаларца доахни дебадарен цар продуктивность лаьхьарен чотах. Иштта лаьрхIаг укх шера хIара Іаттагара йоьхкха шура 3.000 килограмм, мага дIаькхоьче, хIаьта устагIанна тIера доаькха тха — 6 килограммагга. Паччаьхьалхенга дуьхь, шура, фуьн доькара кварталца план ханал хьалха кхоачашъерйолаш я.

Фермашка кIиранде а деиз лард йоьлаш лаьт 1971 шера плани тIаийца декларации толаме кхоачашдара. Доаханга Іа дика доакийташ лаьт. Хьайбаьн IIоажаьна мопанаш доькьарадиз IIалаидиаьл, дикъна отарашка чудоаьх.

Хьайбай боахане болх бена коммунистана кIиранде а деиз партийин собранешка дувца уьттаду хьайбаьн леладерий кхььгаена оесарле лаьхьарца, фермашка халача балхий процессаштта механизаци яра, коммунистий зоотехнически дешар вIашгIехьдаккхарца дувзаделна дола дешаш.

Хьайбай боахане болх бийн бе — Хьайбай боахане болх бийн бе ла «Путь к коммунизму» яхача колхоза коммунисташ чIогIа бехктокхаме ба шоашта тIаьдилаца тIеIIаьхха хьалхара, шоай сийлахь деккар лоаргI цар партийин съезда баха боаттIаца тайпара кIаьхьаьхарах.

Е. ФАРНИЕВА,
КПСС Шелковской райкома секретарь.

ЗВЕНО КУЛГАЛХО

Колхозе дикагIа кхъьхегача коммуниста цIи яккха ньха, звеньевой Хасаليев Абдурахмана цIи йоаккх. Вуиййта ну балха стаж йолаш из вале е сона бIаргаьнйар эIамга саг ва. Ийс школа Научски района «Красное знамя» яхача колхозе болх баьб цо. Цхьаккха а моттиг нийсеьнанаш МТЗ-50 яхаьта цо болх бена трактоло сменни задани кхоачаш цл сш. IIIадахача пхе шера план 5 эзар гектар мара йоашца, цу тракторо 6055 гектар кIаьлда оагIаьм аьлл. Проценташца дакъкача 121 процент хуьл из. Цунах 1268 гектар лаьтта укх шера аьхад.

Балха оесарле шергагра шерага лаьхьеьн хьаьоагIа Хасалиев. Цул совгIа дика карагIдолл коммуниста мах кIеьнгагIа дIаГIоргболча тайпара ший болх йолаш хьаьхьаккха. 850 сом аьхча, 1980 килограмм доагора - смазочни материал кхоьшй цо. Иштта дика кхьаьхгаш чаьхдаьккхар коммуниста ра, тIелетка тIехьара шу а. Цун трактор эшача минуте аранккха кийча хуьл.

1969 шера механизированни хьаьжIаш кхеча звенога кулгалде хьожаьнар Абдурахман. ЛоархIаьорийй - хьоГI се, аьнна хетарора цунна юхьъьаьнца, IIIана аьлча звено механизированни хьаьжIаш болх вIашгIехьдаккхара говзал, балха оьшт яьар цун. IIIадахьда сагота хиле вешаш хиннавнар из. Новкъостаца балхар кхьаьла, опыт йола механизатораш, кхаш лелаьерашт. Дукха ве-за царна хьинар дола механизатор. Тахаьнрчул дуккхагIа кхоана яхача лозунгаш ший звено девнз йнр Хасалиева. 1969 шера коммуниста Хасалиева кулгалча звеньо пас 150 гектар лаьтта хIара гектара тIара 64 центнер хьажкIаш чуера.

Хьаьта юбилейин шера из хьажкъьм кхи а лаьгIе чIогIо яр звено. Шоай кхай тIа мавшца минеральнин органически удобренеш ехкар, кхидола гIулакхаш дир Хасалиева звено. Из йолаш лоаьаш шоай доькьарадиз. Іеззхоа чаьдг торо хилар цар. 200 гектар лаьтта хIарне тIара 50 центнер фуьлаьхьа хьажкIаш чуиййар звено, пхеа 40 центнер мара ца хиннача.

Дукха общественни гIулакхаш да Хасалиева гIадежка. Партийни комитета член, юрта совета депутат ва из. Хьинаре кхоачашдуу по звено политинформатора, депутата общественни декларации. Производствеца аьхха юьвашш лаьдуьГа-рий терко тIаоаьш чаькйоьх по беседаш.

ХьатIайоагIача КПСС XXIV съезда сийлениа накъабахара социалистически яхьа эттача коммуниста Хасалиева звенос IIIанаьле шоай тракторашн, кIиййоа юртдоахама пивнетарн тоаьв дIаетгаьй. 1950 тоьн органически удобрени ехкай хьажкIаш дIне лаьрхIана ахкй тIа. Съезд болх бе йолаьлаьле шоай кхай тIа яьх эзар тоьн органически удобренеш яьхь дакхарашн тIаийнад звено коллективо. IIадоагIача шера тхоай кхай тIа кхы а лакхагIа хьаьжкIаш,—йоах коммуниста Хасалиева.

Б. КАСАЕВ.

Шовзткъа шу дилад хий дехха лаьттан леладечен баьдодаьрг хедечен Молдавски Іилма - тохкана института.

**Цу юкъа института селекционераш до

ПАРҒІАТАЧА КЪАХЬЕГАМА КОТАЛО

1971 шера цхьолаґІча, яларе денз ЧІоаґІ а енна ДІайолаенай «СССР Союзи союзни республикайн къахьегамах долча законодательства Лардаш, «Ерриг жеттера нормаш ІаШаґІтехь, коммунизм хьалтыча хьалашка болхлой, ахархой, ґІулакхерча ваха къахьегам нийсбеш дола ерриґача Союза юкъара эґґара хьалхара из документ Іалымате боккхача политикиннан социальнин длархІамё да.

В. И. Ленина кийчдаьл къахьегамца кердача тайпара ґІулаккхаш леладердолча уйлаца адамаш хьалхедара кертера лостамаш. Царех кертердаран да: къахьегамн халкьа экономическин культуринн боарам лаккбара лард, хІара саґа коммунистически саьхетам ваШтіехьаккхара лард хилар кІоаррга кхетадердолаш советски нах хьалхсбар; молларІІча къахьегама — низацен хьаькъашен ґІоча балха — сийдердола кхеран баларг; къахьегамца хьаьлаґар, творчеси ґІулаяхх лелаґдтеи цунца лелаґ кьалларг ґІулаяхш ца ловлеси кхъдаелаккхар; дер дайнарш, мекъа бараш, доалахьс лечкъаераш гоама хурґболча уйлаца хьалкхебар.

Коммунистически партеи Советски паччахьалкхеноа боккха болх чахдбаьккхаб лекински ацаеш кхоачанІьяра. Советски общество ваШтіехьыларен деґІаахарен дерриґа истори — парґІатача къахьегама толам. Тоьхьа Іоьхьегамца хьальыйл социализм — коммунистически общества хьалхара фаза. Цу турпалча къахьегама юкъе шоашкара дакъа лацаеш вай республикиґ къахьегамхоШа а, хьалхара пятилетка шин шеран ах шеран кхоачаш а ґІь дІахорча шерашка а къахьегама вахьта сийлешца дІа а хьош.

Шеррача фронтаґІа коммунизм хьалъеш доалл советски халкъ. Деррнгача советски халкьаца цхьана ґІа боахаш болх орден леларча Нохч - ІІІалґІайчен къахьегамхой ». ІІІеґІ шера октябрь бетехьа а ихе шера план кхоачаШьяьй цар ерриґа промышленин продукци хьаирен продукци лоархІамеґІара тайпаш арахецаран, Юрта боахама болхлоча пхе шера ґІан ханал хьалха кхоачаШьяьй паччахьалкхенга ялат, шекара сеВкла, комсаш, ґІуаш, тІа дохІйра.

Къахьегамах дола кердa закон къахьегама общественин организацие лаьхаґІа дола тайпа хьаотІадерш «хьаДохьарн пролетарцат хьлар. Цунах латт маІан. Цунах латт лиз духбуьла хьаьсти коммунизм йинза котьалаяза яр ца хьарах бола тешаМ. (Соч. бизза гулдам, т. 39, оагІ. 22).

Социалистически яьхь лІаьхо деґІаяхуьлара ґІаДерадаь да кердa закон. «Советски паччахьалкхено, — аьинад цу ґІа, — массе оагІорахьара новкъостад ду къахьегамхой массови социалистически яьхь коммунистически къахьегаме ґІеХьара болами деґІаяхуьлара».

Социалистически яьхь летопись революционни идеинца, В. И. Ленина гениальни идеишца аЙХа юкъаеина а цар сийдаьлькха а я. Яхь деґІ, а ахай, эґаюьлаП тоа а енна социалистически обществе деґІаяхарца цхьана.

Пролетариата идейин моседаґІаина хаддаиза меттиІаьлеш душ яхьа йоЧча леннински идеяет. ХьалхаґІа хабарш ардоахар цар, яха доарХІам кІоаБалбеш баш коммунисташ яхаш, цуа ґІеХьаґІа яхьх йолча леннински идейий доарХІам массе оагІорахьара ІохьекхаБс баьлар, цун ха чаяхььаниай, методашъ кьаеиай алл ґІерт уж. Коммунистически къахьегама ґІеХьара болам хьалхіларца дуьзаеина доазол деХьарА газеташ дешарашта хьалхашка цун сий доаде, цунах арґІанара пропагандистски кампаин хотаьлийта, Советски Союза къахьегамхой яхь ґІа-ґІа лухкаґІа деґІаяхан ала ґІерт.

Уж уйлаш ма ярра харц хилар хьаьхьох хІара деина туш долча советски баьхьараша. Шерра коммунизм хьалъара хана чу СССР яьина хиларо хьаьхилийтай социалистически яьха керда, лаьхера форма — ерриґача мехка сихха ґІаБаьрка коммунистически къахьегама ґІеХьара болам. ДІадаХьа ча шерашка ваШтіехьаьлхьаз из ґІаХо деґІаБолаБара аьттуа болаш дола объективнин субъективнин хьалаш. ХІанз коммунистически къахьегама ґІеХьара боламо чуьлыаш 35 миллион совґІа сат. Вай республикие коммунистически къахьегама ґІеХьара боламе дахь доацаш ва 100 эзар совґІа сат. Яхь къаьстта шера яьржер В. И. Ленин ваь бІаь шу дизара кийчо ечи хана. Юбилейин яьхь дакьа доацаш хиннаб городеран юртарен 70 миллион гарта къахьегамхой.

Москаичаша хьхь ДайолаяраХ ерриґача мехка шерра чІржай КПСС XXIV-ча съезда баьхьа ґІеча тайпара пакъабаХар дуьхьа лелаю социалистически яьх. Из поеш ґІоаґІа хьалаьлаай вай республикерча къахьегамхоша а.

Къахьегамах дола кердача закоп иштта ґІоаґІа хІама тох капитализмерча къахьегамах йолча буржуазини идеологий массе тайпарча концепцешта, белгиталаьча аьча. капиталистически предприятешка барт тайна атмосфера я аьина хетийта, классови антагонизм къаьлаХь, болхлочуьрга ма моґґа дуьхьаґІа хьаІоьда лаьхьа ґІа йолча «наха юкъера ґІулахьаш» оаларш доктрина, «ІІІлемеш», «объективности» хила бесам болаш йолча «къахьегама гуманизмаш» яра теоре - аьиклаша йоах. «технически среда уиниверсальностара кхача ґІерт, массе тайпарча режимашта юкъеХь, «Къахьегама гуманизм» яра теоретикаша шоай деккар лоарХІ саґа психика машина балха «ґІатаРъярах». Из теори «болхлой йоаХо» яра ґІадаХийтача хІара долларо ґІаечна пайда малаґІа процент ду къоостадара ґІаерзаяь. Из тайнара, «къахьегама гуманизм» яра, «промышленностера паха юкъера ґІулакхиЙ» теора болх беча саґа йоаХо яра дуьзаеина цхьаькха хІама доллаш ац, саґа ешаеина цхьаькха ґІаДаьхьа ґІаДаьхьа ґІулаяхьаш, цунна ґІоаґІа ґІаДаьхьаН да, хІаьта цар цунца бакъмо «...лайна доваеш долча салоІамх эґґара хьалхарча арґІанара къахьегама маІана, шоай къахьегама хьалаштен обществана болча цун лоарХІаман уйла ґІайоХийтаеш хилар. Уж, массеза а, шоай болх дуьхьабезаьш цунна ґІоаґІа ґІаДаьхьаН да, хІаьта цар цунца бакъмо «...лайна доваеш долча салоІамх эґґара хьалхарча арґІанара къахьегама маІана, шоай къахьегама хьалаштен обществана болча цун лоарХІаман уйла ґІайоХийтаеш хилар. Уж, массеза а, шоай болх дуьхьабезаьш цунна ґІоаґІа ґІаДаьхьаН да, хІаьта цар цунца бакъмо «...лайна доваеш долча салоІамх эґґара хьалхарча арґІанара къахьегама маІана, шоай къахьегама хьалаштен обществана болча цун лоарХІаман уйла ґІайоХийтаеш хилар. Цудухьа шоай болх бекхтохамех хетаеш ду механизатораша.

Во ваШтіехьаьлхьадан совхозе техника тоаяра балхаш. ЙоккхачА, сийдрача, парґІатача мастерске йолаш я елесарин, токарин, топливни аппаратура, моторин электрооборудовани тоаю цеташ. Цу цеташка къахьегараш шоай болх дика хоош, боташ, йоккха опыт йола нах ба. Шоай техника тоаеш боаХкача механизаторий молларІІа заказ тешаеш сихех кхоачаьнду дар. Иштта республике а ниатькъа мара кора ца йоаґІача дефицитни оатхалашта ресстарадаш ю, кердарадаш эьаш. Мастерске болх бечарна спецовкаш еннай. Хьаьта делаХа хана ХІама дда цІааха бешаш дар — мастерскеча гаьна йоаЙцаш столови я.

Цхьабакъа болх ваШтіехьбоаккхача цхьаДоа кхоачамбоаНараш а да укхаза. Иштта, мастерскеНа шийла я. Болх бадьаСта дуьна хуш я, цхьабакъа цца шийла хий мара дан.

Ремонт еча механизаторий балхапара безам совбаккхара йоаХо йьй уьхаза. Иштта, гусенични тракторашн тоаечарна, мастерске цехашка къахьегарнца цхьаьн тоннах паччахьалхен мах 28 сом долча 6 сомм 83 кепиГ мара ца доаккхаш кІор ду. Цу совґІа хІара механизатора цхьаьнца тракторин лафет ча деннад. ХІаьта балха хьа а балхара а ца машинаниша кхувЙ механизатораш. Шоашта балха хьадаш ваШтіехьдаХарга хьежжа кхъьхьг техника ремонт еш боахкача механизатораша.

ДадаХача шера IV-ча кварта планаґІ 20 трактор тоае еаш бар уж. Уж трактораш ер ваТІаХачалелъа тоаЙь бІаьнаб механизатораш. ХІаьта тІеХьа тосса пинеТарь планаІ дуьхьа совґІа тоайир. Тоьхьа болхь темпаш сеВкоча механизатораша уьх кердача шера а. ПланаґІа хьалхарча квартале тоае еаярш 25 трактори йьиъ комбайни я. Царех хІаньле лІх трактор ІІІпе талан а болх бе кийча я. ХІаьта уьх шера планаґІа хьалхарча квартале тоае еаярш техника КПСС XXIV-ґІа съезд хьалхача ден сийна 10 феврале тоаяь йоаккхарбаьн аьина социалистически деХьар ґІІаийдад механизатораша. Лаьхьа къахьегама хьоккхамаш доаш ЙуртобоХама техника тоаеча слесаря - моториста Нашхоев Адама, топливни аппаратура тоаечА Дагаевга, Лобас, тракторист Ґаранов Хьасана, тракториста Ґарданов Бембуката, комбайнера Богатырев Хьмада, клычар.

Белгалъьлнаб мастерске рационализаторашн а. Иштта, мастерске заведующе Алеров Хьамида дага а еха балха йоккеЙоаЛаьй ЙуртобоХама машинний гидроплланаш сихлгІа тоаяь йоаЙийтаеш йола Ґаранов Мусаев. ХІаьта ХайданоВ Пабела электрооборудование динамика-аьинка саьрг тІаХьоарчаБу установка яй, иштта хьідарадаш.

ДуьхьаґІа терко е бьаннаб совхозе механизаторий кердa кадраш кийчьарш механизаторий говзал лаХьарш. Иштта Серповодекерча профессиональнэ техникеи училище дийца а бьаьна новай квалификацин лаХьъь цІаеначь ворхІ тракториста шофери. ХІаьта совхоза центральни усадьбе тракториСташ кийчбеча биъ бетта йолча курсанка деташ 22 саг ва.

Х. МАГОМЕТОВ.

МЕХАНИЗАТОРАШ — КЪАХЬЕГАМА ВАХТЕ

заторий къахьегама овсарие. Иштта, дадаХача шера йиъьлаґІа квартале 10 трактор тоае еаяь механизатораш. ХІаьта тоаяьрш 12 я. ХІаьта а лаХХаґІа да совхоза механизатораша юртобоХама техника тоаеча доаХа тоаймаш кердача механизатораша пера. Хьалхарча квартале планаХ 10 трактор тоае еаяь бар уж. ХІаньле тоаяьрш барХІ я

КЪАХЬЕГАМОИ УЙЛА Е ХАРОЙ НИЙСАЧА НОВКЪА ВОАККХ

Художник. Из ва эай тхаэанара вахар вахар ца хьахоклаш — вола къахьегамох. Из ала йиш яц дерриг а нийса, моллаГ1а сигал гаьвалГ1а, тахана‌рдаэр хоаза хургдолчча тайпанара бГ1аргтуш воанаЧох. Цу тайпанара художник ва ала йиш Шамурзаев Шамиль.

ЦГ1и яьккхача художни творчестеах маэарра дувца, цуи низ болеи эсалеп мотттагат белгалъхар санна дола бехткокламе ГГулакх сайна тГ1а а да эиаш, аз дувцарГ1а художникха даэр фуд. 1967ча шера городе Краснодаре хилар Къулбехьен Россе живописца, скульптура графика, пластата, декоративни прикладнойи искусства, театрально-декоративни искусства выставка. Вай республика художникнаэ а хиннаб цигна дакъа лоаэаш. Шамурзаев Шамиль яздаь Социалистически Къахьегамо Турпала Муслиев Тамарий, цЧа партизана Берсанукаева ИбрахИма, кГуьйсаш деш йолча хьалсаГа партеташ дар цу выставке хьокхаш. Царна юкъера, дикаГ1а хиларах тарра, белгалдар цГ1ена партизана Ибрагимова партрет. Цу выставке дакъа лаьцарех СССР Художниклий Союза правлене грамота слар цунна 1967 шера.

Вахаре хулаш йола цьхьакха а лоарХ1аме событи йисаш талант йолча художникана бГ1ара на гуш. Иштта 1968 шера ВЛКСМ шовэтхьеи итт шу дизара кийча ена доккха дакха лаьцар художникна. Цо хьаьхьелар комсомола вахара тайп-тайнара оагГонех лаьца тематически сурташ. Из баьхьан долаш ВЛКСМ Нохчи-ГГалгГай обкома Сийлен грамота ларнов. Шамурзаевна. Цул сов‌Г1а комсомола шовэтхьеи итт шу дизара хетаьх хиннача выставке «Революце мурдаш» яхача сурташ хьалхара премиэ а луш.

Художникха беча балха иштта чГоаГ1а мах бар ДГ1адахьча шера Г. Ставрополе хиннача Къулбехьен Россе выставке а. Шамиль яздаь шинЪ портрет дар выставке хьокхаш: Сийлаь - боккхача Дай-мехка тГ1ем тГ1а дакьа лоаэаш хиннача нов. Джабраловен «Партизана нана» яхьеи шн партрет. Уж шаккъа а портрет боккхача художественни гонэалца яздаь хиларах Российски Федерацие художественни фонда нйнар.

Дукха а тайп-тайнара тематика йолаш а да нов. Шамурзаева тахан деш доча балхаш. Шн маьсал доаладергда вай. 1969-ча шера КПСС ЦК декабрьски Пленум хинначул тГ1ечьаГ1а, дукха болх бу художника юртбоГ1ахьа хьаьхьегамхой вахара, хГ1ьта кьыьст - хьаьстача турпалаш хетадь. Царех лархГ1а деза Социалистически Къахьегама турпалий Баразхоева Лемкайн, Муслиев Тамарий-портрет. Боккхача безамна дегГ1а йОхьаЧца кийчадь да уж. ХГ1ана я да Шамила юртбоаГ1ама хьаьхьегамхошта хетадь деш балхаш. Иштта дагаэа да «Хьаьйгаш лелдарца», «ЮртбоаГ1ама хьаьхьегама хьалнаэ» яха‌керда шн картина.

Геттара лоарХ1аме а теркам тГ1ебодаш а да художника Октябрьски революцие хетадь балхаш. Царех да «Орджоникидзе Нохчийче вар» яха хГ1ана цо яьлу дожкха сурт. Шх моттиг я цу тГ1а белгалъе еаш. Орджоникидзе Сергона вайнаьха истинта тГ1а а йийлна дуьхьал тухи сискалп.

— Аз Орджоникидзена дуьхьалХ1у истинта тГ1а дилла тухи сискали ший тайпара символика я,— йоаэ Шамурзаев Шамила.—Дерригача къамий санна из сискал, кортамулхьа бахьан ма байнаЪ вай дайЪ. Цудухьа белгалъе лаьрХ1ад аз из момент. ХГ1ьта истинг. Дика де истинг хар цу тГ1а дехка сурташ — ваьхьа говзал, искусство хьаьхьокилГа мо дий.

Цу тайпара сакъердаме я цьхьькха мотттиг а. Серго Орджоникидзенен Шерипов Асланбекан гонаьхьа гулбенНарашта юкъе лаТТ хаьо дорта кийЪаь кхоаэо, Цуи слаькъежа хозача юьХ тГ1ара дукха деша йиш я сурт даланза дале а. Хаьлх революцена мутГ1аьхьхиларг, революце вакал Орджоникидзе цГ1ена дегаЪа тГ1эаэар белгалду цу воккхача саг фигура.

Е мугГаран художника мастерскера яздаьд ала мегаргда. Бакъда, ха йоаГ1аргГ1а художника дадьдьнача, кийчача балхеех неха шоаэ дувцаш а.

М. РАШИДОВ.

СУРТА ТГ1А: - Художник Шамурзаев Шамиль ший кердача балхаш тГ1а болх бена ва.

С. Хакиева сурт.

Сунженски района мах беча организацийта юкъе дикаГ1ларх лоарХ1ани я Заигиева Зайнап заведующи йола «Сунженефть» НГДУ ОРСА юртбоахама хГ1амаш йоХха тика. Карабулаке бахьна наха сий ду Зайнапа шоаэ тела заявкаш по дика хьоачашъярз, нйдерхошца Имерза хиларах. Товарооборот хГ1ара бетта лаХлу. Цу тика тГ1а боах беча итт таргГарча шера дуХхаэца Сийлен грамоташ, ахчан премеш тийнай Заигиева Зайнапа. ХГ1ьта дуХха ха йоаэщан коммунистически къахьегамд ударник яха цIн еннай цунна.

СУРТА ТГ1А: Заигиева Зайнап.

С. Хакиева сурт.

ШКОЛАНА ГIО ЭШ

Тахан, вай хенара нах ца теша а мер Алхан-Калариа барХ1 шерарга школе электрически сердало ец ьыча. Шоаэ мета тарлу кердя хьалъеь. электричесте дГ1аЧуйлИла да кхуьш из биса хурсЪа аьина. Иштта дан гГулаях. Масех хоза беча болх деш хьайоаГ1ашъ а из. Цул совГ1а Грозненски района школашта юкъе дерригача хьокхамашка диллача хьалхара мотттиг лелаеш а я.

Уж кера ца школе дешаш ва 8 бГ1ав сонГ1а дешарХо. Шоаэ хьхьархошца цхьана КПСС ХХIV-ча съезда сийленна наькъбаха кийлуш ца ца. ЦхьаьхьаХ1а хГ1ана хьаьрца диллача тамаш я-кх царга из дулой.

Машта йиллаш школе сердал йоаэашъ? Ериггача Алхан-Калерн-ца юрта санна ухтаза а боагар цхьаьн хана Ильича лампаш. ЦхьаьбакъЗа дешарга шу дГ1адолаеш цхьа юкъ ялалеьЪ, ййрачеш.

«Западин электросета» электрикан хозаяьлх тГ1а лиш, — яхаш дуьн гГайрГ1ане вахача школа директора Ибрагимов Мовладе. Трансформатор пайдан ца. ьына лампаш хозаэ а я. Цуи метта лехоша ййца керда трансформатор дГ1а ца оттаеш хГ1ана‌зала‌ла‌ле уж.

Кхыча школашка санна шин сменаГ1а деш школе. Классашка бьаде хуЪ, къаьстта Iуйрийна занаеш цIнаьнгаЪ. Электрически сердал ца хилар бахьан долаш недсоветаш, дашъ-ноаэой собраниеш, урокаш чакхъьнЪнанчул тГ1ехьаГ1а занятеш, кхьйолча кружокаш, секцеш, кинофильмаш цхьокха биш хилаш. Вешта аьина, цхьаькха тайпа пайдаэ мероприятеш чакхъяьхаш школе. Иштта дуХха пайда ца беш чакхъьоаэ хьалхарчеш тГ1ехьарен урокаш а. Бахьан из доаГ1ата тГ1ехьаГ1а бераша кердача шераша цIнГ1а.

Цу гГулахьата хьажа декхарийла йолча районна организацийта маша Iалашдерг1а - те дешаргхьа ца‌ркерГ1а «занеш» ле йиш хургйолча хьаьлаш.

Я. ЦУЕВ.

ГIА ДАККХА ЮХЕДУСАЧА О А Л Х А З А Р Е Х

Январь бутт. Арг ЯьсЪа я. Шийла а моца а я хГ1ана хьунаГ1а. Оалхазаршта хала да яа хГ1ана лаха. Дуьхьарг1а нах бахачахьа теГ1 уж. Наьхьашкара, хамаш дГ1аккхийсачора, цIеношта улуьра‌ла хГ1ана лаьт. Натурализмехь, кравеДеш оаЪ де дезаш дуХха хГ1ема да Iаламе. Мецача оалхазаршта кхеча ца луш цхьа ди дГ1адахийта мегаргдац. Гурахь гулдечь эрий ЪаьнЪнча бабций гица, оатаеннаЧа маьхьаца, иштта хГ1ама дуьхьл юхейисча хГ1амашца кхаба деза уж. Новщолгашца дика дуъ генаГ1ан, кГ1омаЪ, хирбаза, паста, яблаГ1ка гн. ХГ1ьта хенах Iоькьаттаргашта, новщолгаштца дикагГ1ола кхеча ба керда дерста дуХх. Оалхазаршта из дела деза эгара ца‌ркийлаэ‌ийн. Электрически сердал ца хилар бахьан долаш недсоветаш, дашъ-ноаэой собраниеш, урокаш чакхъьнЪнанчул тГ1ехьаГ1а занятеш, кхьйолча кружокаш, секцеш, кинофильмаш цхьокха биш хилаш. Вешта аьина, цхьаькха тайпа пайдаэ мероприятеш чакхъяьхаш школе. Иштта дуХха пайда ца беш чакхъьоаэ хьалхарчеш тГ1ехьаГ1а урокаш а. Бахьан из доаГ1ата тГ1ехьаГ1а бераша кердача шераша цIнГ1а.

Цу гГулахьата хьажа декхарийла йолча районна организацийта маша Iалашдерг1а - те дешаргхьа ца‌ркерГ1а «занеш» ле йиш хургйолча хьаьлаш.

Я. ЦУЕВ.

Лоамашка — сакъерда

Iоделхашце а лоа а дашаш тГ1ьда Iуйре ер 8-ча январе. Грозненрча СевКавНИИР Iалма болхлой, (цхьабераш бераш‌ца) сайолча деношка Приэльбрусье экскурсе баха новкъа баьлар.

Городера аранйна гГадЪ‌ьхача санна, сиха йодар Баку — Ростов наькъ тГ1а яьна. А. И. Николаева лоаЪ‌ла № 31 — 78 йола автобус. Экскурсовода Степанова Тамара Борисовнаг Нохч - ГГадГ1айнен исторя, легендаш дувцар, туристаша ца‌лиеш доахар, тГ1ьабьна бар вГ1ашаГ1ехийттаран.

ЦГ1ьахьа тата а хинна кхегаЪ «догГ1а» тГ1акхиттар пассажиршта, тГ1аккка ка а теха юхасанар автобус. Цуи ьаьта оагГорахьара баттн, ниЙ чуйнхьаяр. Шофер ялуе зе ца хулаш кизга дехача гГолла кузовчура аравьалар, хГ1ьта кхерабалГ1ра дехача кизгаь дита хГ1ьаьрчи мара доанаш ца‌лахьарбаьлар туристаш а.

Мишта хилар из? «ЭльбрусЪ» яхача турбаза дГ1ат‌ГаЪкхача дукха хГ1ама пе эшшаш Заиоково Посселе новкъа кирпишках етта лаьттача пришена тГ1а кхийтта хиннаэр автобус, дуХхал йоаГ1аеча машина юстара яла а ена.

Баксан - Заиоково трассе болх беш болча ГАИ инспектораша эГ1амаГ1болча лейтенанташа Дымовен Кулимовен чГоаГ1а новкъостал дир тхона кхача дезача дГ1аккхочаГ1а. ХГ1ара ПриэльбрусьеГ1аьхьа хьал мел йоца машин юха сопайий гхо дГ1адиГ1ийта хьожар ув. Юххера бераш хьалхлеч, тГ1аккка юхебисаршш дГ1абаЪ‌ийтар Баркал ада безам ба са ца ца машина тГ1а мел хиннача новкъоста цIерах тха иштта керто яьча Баксанскин ВОВД болхлошта.

Приэльбрусье бийса а йьккха Iуйрийна карусельна - кресельнин мушаш баьча новкъа Посселе тГ1ьаьдаолл тхо Чогет, Эльбрус яхача доэмаш тГ1а. Ша тГ1а соалоэашца хийтка, хьастара нарзан мийнна, маьхье дГ1ольденна сакьийрде юха лоХе даьлар. ЧГоаГ1а раььа болаш вГ1аш доттаГ1ал хоттадена дГ1а‌юха къаста на ловш йиГ1ькъаьчар туристаш. Ханачь йиГ1ьургъаш царна из экскурсия.

И. ГОРИДБКО,
профсоюза обкомерча экскурсионни бюро стажер.

БОЛХЛОЙ ДЕШАШ БА

Балха гонаэца цхьана шоай эпанеш лаХхьара болхлой кагирхой школашка дешаш дукха хьаьхьегамхой ба «Красный молот» заводе. ДуХхьал № 10 йолча школе дешаш ва 16 саг.

Царца ва 10-ча классе деша‌ш вола шоллаГ1ча цехера болхло Мурзабеков Мурад, 7-ча классе яГ1а № 6 йолча цеха болхло Мутуева Аьсет, 11-ча классе яГ1а Бобрышева Сергейн 9-ча‌ча яГ1а Горнелаевий Владимирн йиЪ‌ла‌ГГ1а цеха кхьаьхьегаш ба.

ДукхаГ1ча предметех дика оцежкаш йолу цар.

С. ВОРОНИН.

Советски Союзе болх беш йола дукха телефонни автоматически станцеш Белоянисса цIерагГ1а будапештски бувзамга техника заволе ъьаьий. Вай мехко нйеча, керттерча дакъхе юрташкахьарта моттигашта лаьрХ1а йолча АТС-ий керттера тайпа советски венгерский специалисташа цхьана кийдаьдь.

Дукха ха йоаЪщан предприяте белгалъьккхар коллективна кхьхьегама вахарера йоккха событи: уххаза ара а хийца заказчикаГ1а ЛаенниЙ юбилейни станцийн. Венгерски специалисташа яхийтача АТС-аша гГулаьх дешаш бола абоненташ хГ1ана ах миллион хургйа СССР-е.

СУРТА ТГ1А: кийча продукци дика йий хьожаш ба завода болхлой Винце Дьюкер Мугун.

МТИ—ТАСС сурт.

ЧЕМПИОН — ВЕДЗИЖЕВ ХЬАЖБИКАР

Городерча шахматин клубе «Труд» яхача ДСО 1970 шера хьаькхаэ моттиг яккхара шахматах ловзаш тГ1ехьара тур хилар.

Турнира лидер В. Белов А. Аушевца лайзар. Беловна чГоаГ1а лоарХ1аме хиннача цу парте котвалар Аушен.

Нохч - ГГалгГай Республикански Совета «Труд» яхача Добровольни спортивни общества чемпион хилар «Грозненгро» инженер Ведзижев Хьажбикар. Мастерала кандидата норма кхочанъярер ю. Цаьхо «Труд» ДСО Центральни Совета хургйолча яхьашка дакъа лаца бокъо а яьккхар.

В. ЛАНСКОЙ,
республикански категоре судья.

ХАОТТАМ

Тахан республике гГоллен Грозиен кГезиг - дуХха морхаш а йолаш, малхбузехьара лаьГ1о, гГаьхьхьаьча боарамга кхоачаш мух а хьекхаш ца хиЛа а фегара температура ресПубликане гГолла 2 градус шеллаГ1ара 3 градус йоВхалга кхоачаш, Грозне 0—2 градус йоВхал йолаш хиЛа а тарлу. ДГ1ахорГ1а цин деин цин буСЪ кГезиг - дуХха морхаш а йолаш, цхьашайолча моттигашка доХх а доаллаш, гГийло мух а хьекхаш ха хила а фегара температура бийсашка 6—11, деношка 1—6 градус шеллаГ1 болаш хила а тарлу.

Метеостанция.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

КХОАНЕНГА ХЬЕЖ ОАР

ГГадЪ‌ьха дог тохаалолийташ, дилЛургдоаэаш дола деноШ доаЛаш ца ВГ1ашаГ1кхийта ГарбИй Республика. Из бола ГГ1ал фуд лаьрадергадерГ1а-хьоГ1 яхаш египетски халкъа бГ1ьаш терашка лагаьлатгар кхоачаш хиннад. 15 январе боккха лоарХ1ан беш лехДир Асуанера Iалаьмате боккха гидроэнергетически комплекс хьалъьв ялар.

Асуански плотинин Нйла тГ1а йЪлла низ бола гидроэнергостанци — ГГ1ьхьарча шерашка, дуккха бГ1ьаш хьалхаГ1а деиз хьалоаГ1аме египетски халкъа исторе хуьХ ОАР-ца мел даьйа ЧАмаЙта юкъе эГ1гара тоаЛашГ1а даРаш, Ший боарамга диллача цIн хеача Хеопса 17 пирамида мисеел йолча лоаГ1ахьа плотина хьалъьх чГаьнара Египет, керда общество хьалъе лсвШ лаьрХ1ан ОАР-а халкъ хилар.

Асуански гидроэнергокомплекс хьалЪ‌ьа советски египетски болхлой турнаГ1ча кхьъьегамца хаЛаЧа Iаламеи климатически хьалшкка. БГ1аьш шеваШка халкъий деношта аттарЪ‌ьа из цIн паччаЪ‌ьалаЪ‌ийн — СССР-ан ОАР-ан шо-ошаМ йолча вЪттоп дуХха доаЛаш бергАтен цхьана ледаду ГГулякхаш хьалхьохаш доа хьаьгГа масел санна.

Советски Союза чГоаГ1а барКал оалаш цуи сий деШ хилар кхьастта шаьра хьаьхьехаЗ официальни визитаГ1а ОАР-е вена СССР Лаьхьхьарча Совета Председатель Подгорный Египетски халкъо Iалаьмате безамен доттаГ1алаш тГ1эаш ца‌ЛиЙ хиларо. II. В. Подгорнен цунна улубаЛаша бахьна наЛен Асуане хиннача торжественоЙка дарЪ‌ьа лаьрХ1ане переговорашГ1 ЙЙ ОАР-а кулгалхошца. Болхлошен фелЛахашшен, египетски интеллигенцие хьалаШца, наччаЪ‌ьалхенен Темен деятелашца на хиннача ВашаГ1кхетаршен беседашен цIаьхьа а дог теша а деш хьаьхьехар, советски египетски халкъаш еЪ‌ХаЧен чГоаГ1ан доттаГ1а‌ла говнашца дуьзаденна хилар.

Асуански комплексах кхошен хоачаГ1аран ловрХ1 ОАР-а халкъо. Из шиГ1 ЙЙЙ 18 шу хьалхаГ1а Египтера империалистически доал Iалаьккхача йиЙЙЙ ре‌вИЙЙЙе идеаЛаш чаккхьЙЙалаЛЙа кхоачаЙЙе бокъонца лаьрХ1а а доаЛаш. ИюЙЙЙ революце кердА этап ДЙйолЙЙЙ Египта меттеЛ, ергГачча ГарбИй МалхбоалеН а исторе чуХЙ, чуЙЙа йЙЙ хилийтаЙ империалистически доала ЧЧЙЙарх мухЙЙЙ